

gányzenével, csárdással és a magyar kulturpiac külföldre exportált tömegtermékeivel azonosítottak. Felhívja a cseh diákság figyelmét a magyarság kisebbségi helyzetére és kívánalmaira és oda hat, hogy ezeket a kívánalmakat a haladó cseh rétegek teljes egészségében magukévé tegyék és támogassák.

Általában jellemző erre a mozgalomra, hogy reális diákpolitikát folytat, többet foglalkozik a diákság gazdasági helyzetével is, mint a Szlovákia tette. Évek óta harcol az ellen, hogy az Egyesült Pártok a diákság szociális segélyezését politikai célokra használják fel, hogy menzalevessel az ifjuság világnézetét vásárolják meg, hogy a szegénysorsú főiskolásságot gerinctelenségre, képmutatásra kényszerítsék. Sikerült is elérniök, hogy ma már a segélyek kiosztásába a diákságnak is van beleszólása és nem világnézeti hovatartozóság, hanem az anyagi helyzet a döntő ebben a kérdésben.

Nagy súlyt fektet a Táncsics Kör az önképzésre is. Egyrészt előadások és szemináriumok rendezésével szempontokat és módszert próbál adni a társadalmi valóság megismeréséhez és elmélyítéséhez. Ezt az általános teoretikai felkészültséget akarják alkalmazni és elmélyíteni a szakmunka területén, mert csak egy ilyen szakértelmiség képes elvégezni a jövő feladatait. (Fülöp Éva)

KÖNYVEGETŐK ÉS IRODALMI SZEKUALIZMUS. Tudjuk, hogy a németországi irodalmi inkvizitorok sok haladó író munkáit a jóerkölcs és közszemérem nevében égették el és ha nem is elsősorban azokat a könyveket proskribálták, amelyek a kispolgári szemérem és álszemérem ellen vétenek, ezeket égetik a legnagyobb zajjal. Willy Breder, Hans Marchwitza, Anna Seghers, Remarque és Ludwig Renn műveiről, amelyek pedig a fennálló állapotokat és a regresszió érdekeit közvetlenül támadják meg, feleannyit sem beszélnek, mint *Glaeser* Jahrgang 1902-jéről, *Erich Kästner* Fábán-járól vagy *Heinrich Mann* Professor Unrat-járól, amelyek pedig a társadalmi valóság érzékeny pontjait kevésbé érintik.

A példát, mint sok másban, ebben is hűen követik a többi országok fajvédői. Miért? A fajvédelem követeli? A régi jó erkölcsökhöz való visszatérés? Erről volna szó valóban? És csak erről? Csak ennyivel alig volna magyarázható, hogy olyan egyéniségek, mint *Jorga* professzor és hívei, akik a fajvédelemben és a régi korok jó erkölceiben alig hisznek, hónapokon át egyik legnagyobb román író, *Tudor Arghezi* és más írók irodalmi „pornográfiáját” támadják és hogy a kampány az irodalmi szekualizmus elleni általános hajszáig szélesedik. Még kevésbé volna érthető, ha valóban csak faj- és erkölcsvédelemről volna szó, hogy a rendszabályozás csak bizonyos irányt és magatartást képviselő írókkal szemben folyik és hogy az írók igen széles körei, úgyszólván az összes valódi írók olyan érzékenyen tiltakoznak.

Mindenekelőtt nem pornografiáról van szó. Az emberi test meztelenségeinek és működésének bármilyen nyers feltárása, mint ismeretes, önmagában még nem pornográfia. Sőt a legkevésbé pornográfia akkor, ha az ember és az emberi biológia egyszerű felfedéséről van szó, mint azt az antik művészetek példáján is látjuk, amelyek az embert (főleg az embert) egyszerűen (Schiller szerint: *naivan*) pucér emberi mivoltában, mint természeti jelenséget ábrázolják és ahol csak lehet, teljesen ruhátlanul. De nem pornográfia a meztelenség a modern művészetekben sem, ahol az a teljesebb élet- és ember-ábrázoláshoz tartozik, ahol a nemi testiség a testi és szellemi élet *egészségében, egységében* jelenik meg többé-kevésbé valamely etikai (erkölcsi)-eszmény, vagy eti-

kus (erkölcsös) szemlélet szolgáltatásában. Így nem lehet pornografikus az a mű, amely társadalmi szatirikus nézőpontból mutatja fel a testiség szépségeinek tragikumát (vagy csunyaságainak kómikumát) vagy akár minden etikus célzat nélkül spontán művészi kifejezése valamely társadalmi réteg vagy csoport nemi nyomorának. Amint hogy az a koldus, aki nyomorának ismertetése céljából teste sebeit mutogatja, lehet izléstelen, lehet az utálatosságig nem esztétikus, de ha sebeit igazi sebeik és nyomora valóságos nyomor, nem lehet erkölcstelen és nem lehet semmilyen etika szempontjából megróni azt a szónokot, aki a nyomor visszataszító észleleteit nyilvánosan megnevezi és tárgyalja, még ha beszédje ezéru szépérzékünket sérti is. Az még lehet tisztázatlan kérdés, hogy az irodalmi (szépirodalmi) mű elhanyagolhatja-e ennyire az *esztétikai* szempontot, hogy a meztelenség („szép“ és „csunya“ testiség) csak azzal a feltétellel engedhető-e meg, hogy *szépen* legyen ábrázolva. De az nem vitás, hogy nincs benne semmi erkölcstelen és semmi pornográfia. Hogy hol kezdődik az etikus valóság-festés és hol kezdődik a romlottság, a pornográfia, talán még nem világos, de biztosnak látszik, hogy a pornográfiában a meztelenség nagyon *öncélú*, önmagában-való, a test erotikus szervei és funkciói a többitől különváltan szerepelnek vagy hangsúlyozódnak és a leírás minden etikai-erkölcsi eszménytől mentes durván empirikusan anyagias. Az ilyen elszigetelt erotika természetesen nem lehet sajátja a baloldali (vagy bármilyen „oldali”) irodalomnak és általában semmilyen irodalomnak, kivéve a *ponyvát*, amelynek céljai és eszközei nem irodalmiak és amelynek élvezete állatiasan nem esztétikus élvezet. De csodálatos, hogy az ütések mégse ezt a valóban romlott, valóban pornografikus ponyvát érik (amelyet melleleg egészen „gutgesinnt“ kiadók terjesztenek), hanem a valóság-ábrázoló irodalmat, amelynek az igazi pornográfiához semmi köze sincs.

Külön kérdés, hogy szükséges-e a komoly valóság-ábrázolásban a meztelenségek közvetlen szerepeltetése? És megint, hogy megéri-e azt, hogy a mű és író ezért kitegyék magukat az ellenfél vágásainak, a pornográfia kompromittáló gyanujának? Bizonyos esetekben, igen. A nemi nyomor sokszor szerves része nemcsak a nyomornak általában, hanem az adott környezetnek. Egy többnejűségű országban például, ahol a jobban szituált egyének több nőt lefoglalnak maguknak, a valóság-ábrázoláshoz szervesen hozzátartozhatik azon férfiak nemi nyomorának legkonkrétebb felmutatása, akik a gazdagok többnejűsége folytán *nem jutnak* nőhöz, vagy az olyan nőké, akik a kéjúr háremében élve nem jutnak kielégüléshez s onanizmushoz, homoszexualizmushoz és más „kerülő” eszközökhöz kénytelenek folyamodni. A többnejűség országairól beszélünk — és vajjon csak az ó-mohamedán országokat kell értenünk ezalatt? A mi jó-keresztény országainkban nem éppen olyan törvény a gazdagok, „többnejűsége”, mint ott, ahol ez intézményesítve van? A pénztelen ember nyomorának nem lehet nálunk is szerves, szükség szerű része a nemi nyomor, a homoszexualizmus és más nemi „bűnözések” (épp úgy, mint a többi „bűnözés”), amikor sok ember nemi partnereit pénzes „többnejűk” rendszeresen elvásárolják útjukból?

A meztelenség ábrázolása tehát a valóság-irodalomban lehet *szükséges*, lehet *bizonyos esetekben elkerülhetetlen*, de azzal azt is mondjuk, hogy általában minden más esetben *elkerülendőnek* tartjuk. *Nemcsak* esztétikai és *egyáltalán nem* etikai-erkölcsi szempontból — hanem a praktikus célszerűség, a biztosabb tömeghatás szempontjából. A nemi momentumok túlhajszolása általában az olvasó-tömegnek csak azt a részét érdekli *vonzólag*, amelynek nemi élete maga is túlfeszült: a szere-

leméhes fiatalságot, a soha ki nem elégülő tétlen polgári kéjgöket, a durván anyagiassziveuröket. Ezek már az irodalom-olvasók között is kisebbségben vannak. A többire visszataszítólag hat: és pedig igen mély társadalmi-lélektani okokból. Gondoljunk azoknak a házastársaknak, főleg anyáknak és háztartásbeli nőknek millióira, akik ugyyszólván létüket és gyerekeik jövőjét a családi tűzhely fennmaradásában, a pornografikus irodalomban pedig — és nem egészen alaptalanul — annak veszélyeztetését látják. Gondoljunk a paraszt- és a munkásnőkre és férfiakra is, akiknek túlfeszítetten dolgozó életmódjuk folytán érdeklődésük a szexuális viszonylatban a természetes egyszerűség (mondjuk: *tisztaság*) keretei között marad vagy éppen a természetes nivó alá száll. Tudjuk, hogy sok kisembert, munkást, parasztot, főleg pedig *asszonyt* éppen a család épségének féltése riaszt el a haladó mozgalmaktól, melyek a család és erkölcs-rombolók *hírében* állanak, viszont közülök még többen és megint főleg nők csatlakoztak és csatlakoznak a konzervatív és regresszív áramlatokhoz, amelyek a család és tiszta erkölcsök apostolaiként lépnek fel.

Ezzel aztán az is érthetővé válik, hogy miért égetik az utóbbiak a legnagyobb zajjal és a jóerkölcsök nevében, azokat a könyveket, amelyek a nemi életet (annak szépségeit vagy kinövéseit: nekik mindegy) nyiltabban ábrázolják.

Nem a faj és nem az erkölcsök tisztaságáról van szó. A szegénysorsú szülők, főleg anyák millióiról van szó, akiket talán így legkönnyebb megfogni és akik az illető könyveket többnyire nem is olvasták (többnyire könyveket általában nem olvasnak és nem is *olvashatnak*), de olvasatlan is elhiszik minden progresszív írásról és mozgalomról azt, hogy a család felbontását és a „szabad szerelmet” akarják.

De ezzel az is világossá lesz, hogy miért kell a mai viszonyok között a progresszív íróknak, nekik különösen kerülniök minden túlzást, minden felesleges nyersséget, minden szabadosságot a nemiélet ábrázolásában, még akkor is, ha azt az adott anyag természete vagy az esztétikai szempontok igazolnák. Gondoljunk csak arra, hogy az olyan valóban progresszív egyén, mint *Vaillant Couturier* több cikksorozatban lépett már fel a szerelmi élet tisztaságáért, a családi tűzhely épségéért (amelynek védelmét különben ő és párthivei politikai vonalon is hirdetik) — és gondoljunk arra is, hogy pl. Oroszország irodalmi irányítói mindenél jobban elítélik a nemi élet elszigetelt túlhajtott, biológikus ábrázolását, mint általában minden „vulgár”-materialista empirizmust és biológizmust. És megint nem a „tisztán” etikai vagy esztétikai elvekről van szó és nem is csak az ellenfél rágalmai ellen való védekezésről, hanem igenis őszintén a természetes, tiszta szerelmi életről és a család épségéről, amelyek mai viszonyaink között (még az oroszországi viszonyok között is) a dolgozó millióknak, a tulnyomó többségnek társadalmilag szükséges életformájuk. (*Köves Miklós*)

UJ ZENEÉLET OSIRAZASA ROMANIÁBAN. Romániában — Bukarestben. Az országnagyobbodás és az új országrészek helyzeti elváltozása folytán a főváros nemcsak mennyiségben és külsőben növekedett, hanem kulturális életének nivójában is. Új ember és életelemek honosodnak meg, az élet perspektívái minden réteg számára kiszélesednek. A lakásügy gyökeres megváltozása, a megváltozott politikai és irodalmi atmoszféra, a hirtelen fejlett sportélet, a munkásmozgalom letisztulása és más hasonló szimptomák mellett a zenei kultúra eddig Romániában nem ismert aránya jelzik a minőségi átalakulást. A nagy koncertek sűrűn kö-